

Vårdgarantin måste bli mer flexibel och jämlik

I nom Läkarförbundet är vi i grunden positiva till att korta väntetider genom en vårdgaranti. En förutsättning är emellertid att garantin inte hotar grundläggande principer för hur sjukvården och dess resurser ska fördelas mellan patienterna. De medicinska prioriteringarna är en viktig grundbult i problematiken kring vårdgarantins nuvarande konstruktion.

Under senare tid har vårdgarantin kritiserats för just detta, nämligen att försena angelägen vård för behövande patientgrupper. Socialstyrelsen konstaterade redan år 1999 att sådana effekter sannolikt förekom, men att omfattningen var begränsad.

Olika studier och erfarenheter gör att vi idag vet mer. Läkarförbundet har nu låtit djupintervjua svenska läkare, men man har också kartlagt erfarenheter från vårdgarantier i Danmark, Norge och Finland.

Vid en samlad analys framträder en tydlig bild av att vårdgarantin och kömiljarden ger undanträngningseffekter på ganska bred front i sjukvården. Omfattningen kan inte längre anses vara »begränsad«.

Nu vet vi med säkerhet att patienter trängs undan i de skeden i sjukvården som inte omfattas av vårdgarantin. Det gäller i första hand utrednings- och eftervårdsfas i specialistvården. Återbesök, efterkontroller och medicinsk uppföljning uteblir eller skjuts på framtiden.

Det gäller patienter i alla åldrar och samhällsgrupper. De mest drabbade är alltså patienter med komplexa och tidskrävande diagnoser.

I Läkarförbundets djupintervjuer finns flera fallbeskrivningar som visar att medicinska risker uppstått på grund av bristfällig uppföljning och försenade återbesök. Det gäller till exempel patienter med diabetes, magsår, prostatacancer, stroke, grön starr och Parkinsons sjukdom. I sin senaste uppföljning kopplar också Socialstyrelsen flera fall av värdsador till effekter av vårdgarantin.

Till prioriteringsproblematiken hör att de intervjuade läkarna upplever att det finns två parallella sfärer. I den ena sfären – med ledning, chefer och administratörer – tycks fokus ligga på att uppfylla vårdga-

rantin så att verksamheten får del av kömiljarden.

I den andra sfären – med läkare och annan vårdpersonal – finns ett tydligare patientfokus. Det visar sig att läkarna i sin sfär förlorat en del av sitt inflytande över de medicinska prioriteringarna till förmån för ledningens riktlinjer. Riktlinjer som blir gällande i bokningssystem och kallelseutskick till patienterna. Liknande erfarenheter finns i våra närmaste grannländer.

Norge var först i Norden med vårdgaranti. Där har den utvecklats till ett mer flexibelt system med en frist om 30 arbetsdagar för bedömning av diagnos. Därefter sätts en individuellt bestämd tidpunkt för när behandling senast ska inledas.

Orsaken var att en tidigare statisk behandlingsgaranti ledde till snedvridna prioriteringar och undanträngning av svaga patientgrupper. En liknande utveckling mot snabbare diagnoser och ökad flexibilitet sker nu i Danmark, av samma skäl som föranledde förändring i Norge.

Som ett diskussionsunderlag föreslår Läkarförbundet en lösning som lånar sina huvuddrag från våra nordiska grannländer. Förslaget gäller den specialiserade sjukvården och innebär

- författningsreglerad tidsfrist för medicinsk bedömning, samt därefter
- rätt till en individuellt anpassad tidsfrist för när behandling senast ska inledas.

Den här lösningen ger förutsättningar för en rättvisare fördelning av sjukvårdens resurser och ökad patientmakt. Den ger också ett bättre stöd för de relevanta medicinska prioriteringar som vårdgarantin och all hälso- och sjukvård ska bygga på.

Läs mer om Läkarförbundets syn på vårdgarantin:

Läkarförbundet tog i sommar fram ett diskussionsunderlag »Medicin med det samma?« som finns att läsa på: <www.slf.se/Pages/57249/Medicin%20med%20det%20samma.pdf>.

Ta också del av Läkarförbundets seminarium om undanträngningseffekter som hölls under Almedalsveckan. Den finns tillgänglig som webb-tv på <www.slf.se/Vi-tycker/Almedalen-2012/Mandag-15-16/>.

»Vi vet nu att patienter trängs undan i de skeden i sjukvården som inte omfattas av vårdgarantin.«

Marie Wedin
ordförande i Läkarförbundet
marie.wedin@slf.se

Varje vecka skriver representanter för Sveriges läkarförbund.

